

УДК 351.863:338.2](477)

С. П. Завгородня,  
аспірант кафедри глобалістики, євроінтеграції та управління національною безпекою,  
Національна академія державного управління при Президентові України

## ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ МОДЕЛІ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

S. Zavgorodnia,  
postgraduate student of the Department of globalistics, European integration and national security  
administration National Academy for Public Administration under the President of Ukraine

### THE THEORETICAL BASIS OF THE MODEL THE SYSTEM OF PUBLIC ADMINISTRATION IN THE AREA OF ECONOMIC SECURITY IN UKRAINE

*У статті обґрунтовано теоретичні засади моделі системи державного управління у сфері економічної безпеки України, яка дає змогу забезпечити логічну послідовність формування державно-управлінських рішень щодо реалізації національних економічних інтересів та підвищити якість оцінювання їх ефективності як в цілому, так і на різних етапах підготовки. Обґрунтовано, що основними елементами моделі мають бути об'єкти економічної безпеки, національні економічні інтереси; підсистема моніторингу загроз економічній безпеці; підсистема пошуку оптимальних управлінських рішень суб'єктів, які реалізуються за допомогою наявних ресурсів, нормативного-правового забезпечення тощо, здійснюючи вплив на об'єкти економічної безпеки. Показано, що запропонована модель адекватно відображає взаємозумовленість, взаємодію вказаних елементів, процес регулювання інформаційного обміну між суб'єктами системи державного управління у сфері економічної безпеки та об'єктами управління при прийнятті управлінських рішень щодо реалізації національних економічних інтересів.*

*In the article it is proved the theoretical basis of the model the system of public administration in the area of economic security in Ukraine, which gives you the opportunity to provide a logical sequence of the formation of public-administration decisions on the implementation of national economic interests and to enhance assessment of their effectiveness, as in General and in various stages of preparation. It is proved that the basic elements of the model should be the objects of economic security, national economic interests; a subsystem for monitoring of threats to economic security; the search engine optimum administrative decisions of entities that are implemented using existing resources, regulatory support, etc, realizing the impact for objects of economic security. It is shown that the proposed model adequately reflects the interdependence and interaction of these elements, the adjustment process of information exchange between subjects the system of public administration in the area of economic security and facilities management when adoption public administration decisions about the implementation of national economic interests.*

*Ключові слова: моделювання, економічна безпека, національні економічні інтереси, стратегічне планування, оцінювання ефективності управлінських рішень, система державного управління у сфері економічної безпеки.*

*Key words: modeling, economic security, national economic interests, strategic planning, assessment of effectiveness of management decisions, the system of public administration in the area of economic security.*

### ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Діяльність суб'єктів забезпечення економічної безпеки стосовно реалізації національних інтересів в економічній сфері (національних економічних інтересів) — це складний процес з численними управлінськими відносинами й зв'язками. Крім того, беручи до уваги сучасний динамізм глобалізаційних процесів, суперечливість економічних інтересів особи, соціальної групи та суспільства виникає необхідність в ефективному державному управлінні у сфері економічної безпеки, спроможному адекватно реагувати на виклики та загрози національним інтересам в економічній сфері як внутрішнього, так і зовнішнього характеру.

Враховуючи зазначені чинники, варто погодитися із науковцями [1; 2; 3], що найбільш ефективним методом

дослідження складних систем та процесів, незамінним для дослідження систем державного управління, їх оптимізації, підвищення ефективності функціонування є моделювання, оскільки у галузі державного управління існують суттєві обмеження для натуральних експериментів через масштабність та складність процесів, які вказане управління охоплює (у цьому випадку взаємодії людини, соціальних груп, суспільства, органів державної влади та місцевого самоврядування, не урядових структур в економічній сфері).

### АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ ТА ВИДІЛЕННЯ НЕ ВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ

Для підвищення ефективності державного управління у сфері національної безпеки та економічної безпеки зокрема у працях вітчизняних дослідників [3—8]

здійснено обґрунтування концептуальних засад моделей вказаних процесів у окремих їх аспектах. Зокрема у працях Г. Ситника [5; 6] обґрунтовано концептуальні засади моделі інформаційного супроводження процесу розробки та прийняття управлінського рішення щодо забезпечення національної безпеки; у праці А. Семенченко [14] — розроблено комплексну модель стратегічного планування у сфері державного управління забезпеченням національної безпеки. В контексті даної проблеми, наприклад, основна увага М. Базася [3] зосереджена на моделюванні економічних процесів та прийнятті державно-управлінських рішень, В. Котковського [7] — на обґрунтуванні моделі організаційної системи моніторингу загроз економічній безпеці, К. Томашкової [8] — на розробці імітаційної моделі загроз економічній безпеці особистості, а О. Борисенко [3] — на моделюванні управлінських процесів у державному регулюванні зовнішньоекономічної діяльності.

Цінність наукових розробок вказаних вчених не підлягає сумніву, проте до цього часу недостатньо дослідженими залишаються низка проблем щодо оптимізації та підвищення ефективності функціонування системи державного управління у сфері економічної безпеки. Зокрема мова йде про обґрунтування теоретичних засад моделі системи державного управління у сфері економічної безпеки України. Йдеться про модель, яка б дозволила забезпечити логічну послідовність та підвищити якість оцінювання ефективності державно-управлінських рішень щодо реалізації національних економічних інтересів в економічній сфері, як у цілому, так і на різних етапах їх підготовки, що і стало метою статті.

### ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

У загальному випадку під терміном "моделювання" науковці [2; 9] розуміють специфічний метод науки, що застосовується для аналізу та синтезу систем управління, а також особливий пізнавальний спосіб, коли суб'єкт дослідження замість безпосереднього досліджуваного об'єкта пізнання створює подібний до нього допоміжний об'єкт — образ чи модель, досліджує його, а отримані нові знання переносить на об'єкт-оригінал. Тобто модель — це завжди певною мірою спрощене відображення досліджуваного об'єкта чи процесу, тобто спрощений опис реальності. Щодо сутності "моделювання в державному управлінні", то вітчизняні дослідники під вказаним моделюванням розуміють спосіб дослідження складних явищ і процесів у державному управлінні на основі заміни їх спрощеним об'єктом за умови, що він відтворює суттєві якості, що досліджуються [1, с. 123].

У загальному випадку процес моделювання передбачає дотримання чітких методологічних вимог. Зокрема, у науковій літературі [1; 2] визначають головною вимогою до побудови моделі її відповідність системі оригіналу, але, з огляду на викладене вище, ця подібність не може бути повною. Інша обов'язкова вимога до моделі — це цілеспрямованість та відповідність завдань функціонування елементів моделі завданням відповідних елементів і, в кінцевому підсумку, очікуваному результату діяльності системи-оригіналу. У той же час елементи моделі та взаємозв'язки між ними мають бути досить гнучкими, тобто здатними до зміни в залеж-

ності від конкретної ситуації (змін зовнішнього та внутрішнього середовища).

Для дослідження особливостей функціонування системи державного управління у сфері економічної безпеки, що містить у собі всі ознаки складної системи можуть бути застосовані різні види моделювання, зокрема атрибутивне, організаційне, функціональне, структурно-функціональне тощо [10]. Проте з метою вирішення завдань щодо підвищення ефективності державного управління у сфері економічної безпеки, на наш погляд, доцільним є побудова моделі процесу прийняття управлінських рішень щодо формування цілей, визначення шляхів, засобів та способів реалізації національних інтересів в економічній сфері за допомогою структурного моделювання. Вибір саме вказаного виду моделювання забезпечує найбільш адекватне відображення структури процесу управління як в цілому, так і окремих його складових, тобто зі збереженням логічної послідовності етапів (складових) управління, що дає можливість здійснювати оцінювання ефективності результатів прийнятих управлінських рішень загалом та на різних етапах їх підготовки.

У науковій літературі [11] процес прийняття державно-управлінських рішень складається з таких етапів: аналіз й оцінка управлінської ситуації, виявлення проблем та накопичення необхідної інформації; систематизація та оцінювання отриманої інформації; розробка альтернатив та вибір оптимального управлінського рішення; власне прийняття рішення, а також його реалізація. Зважаючи на те, що реалізація національних інтересів в економічній сфері стосується інтересів кожної людини, різних соціальних груп, суспільства, інститутів держави, а інколи впливає й на інтереси інших держав та має досить часто "доленосне" значення для кожного з них, основні (визначальні) етапи процесу прийняття державно-управлінських рішень щодо реалізації національних інтересів в економічній сфері варто віднести до стратегічного рівня управління. При цьому, як відомо, процес прийняття державно-управлінських рішень стратегічного рівня щодо реалізації національних інтересів в економічній сфері та забезпечення соціально-економічного розвитку передбачає врахування впливу різноманітних та взаємопов'язаних чинників, зокрема формування цілей, оцінку адекватності ресурсів [12, с. 58]. Очевидно, також що у процесі прийняття вказаних державно-управлінських рішень важливим є з'ясування тенденцій (прогнозування) змін тих чи інших чинників, які здійснюють вплив на економічну безпеку.

На думку українського науковця Г. Ситника, стратегічне управління у сфері національної безпеки — це процес прийняття і здійснення управлінських рішень суб'єктами вищого (стратегічного) рівня державного управління національною безпекою, центральною ланкою якого є стратегічний вибір щодо цільових настанов, шляхів, засобів та способів реалізації національних інтересів й який базується на результатах стратегічного аналізу та порівнянні політичного, економічного, воєнного та інших складових потенціалу держави з прогнозними характеристиками розвитку середовища її існування, передусім викликів та загроз національній безпеці [5; 6]. При цьому вказане управління складається із таких етапів (стадій): стратегічне планування, стратегічної

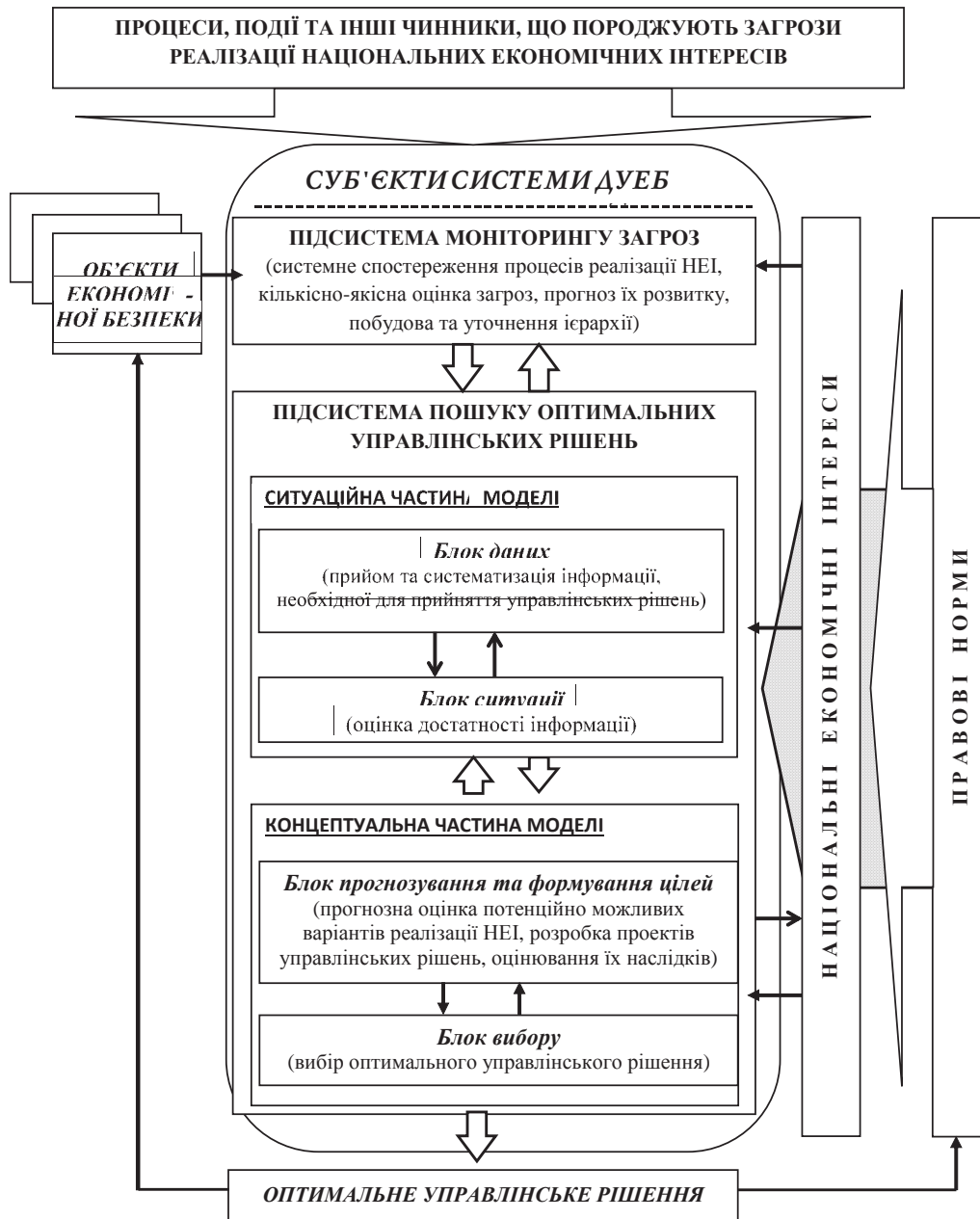


Рис. 1. Модель системи державного управління у сфері економічної безпеки

організації, стратегічного контролю. На стадії стратегічного планування визначають стратегічні цілі держави, здійснюють комплексний аналіз факторів, які здійснюють вплив на їх досягнення та ін. На стадії стратегічної організації, зокрема, здійснюють розробку програм (планів дій) з метою досягнення визначених цілей та приведення у відповідність з обраною стратегією завдань суб'єктів забезпечення національної безпеки. Основними завданнями стратегічного контролю є оцінка й аналіз досягнутих станів суспільства і держави у контексті реалізації національних інтересів та проведення необхідних інституційних змін для більш повного досягнення визначених цілей [5].

Таким чином, зважаючи на вищезазначені стадії процесу стратегічного управління у сфері національної безпеки, у нашому випадку, процесуальна модель системи державного управління у сфері економічної безпеки структурно має включати такі елементи:

- об'єкти економічної безпеки (вони відображають інформацію про стан реалізації національних інтересів в економічній сфері);
- національні інтереси в економічній сфері (вони в інтегрованому вигляді відображають інформацію про економічні потреби щодо життєдіяльності людини, соціальних груп, суспільства, інститутів держави);
- підсистему моніторингу загроз (її основним завданням є оцінювання процесів реалізації національних економічних інтересів, зокрема, кількісно-якісна оцінка загроз щодо їх реалізації);
- підсистему пошуку оптимальних управлінських рішень (котра функціонує згідно концептуальної моделі інформаційного супроводження процесу розробки та прийняття управлінського рішення щодо забезпечення національної безпеки [5, с. 390]);
- підсистему нормативного забезпечення (правові норми), яка визначає допустимі межі управлінських

впливів (регулювання) на об'єкти економічної безпеки та забезпечує взаємоузгодження діяльності суб'єктів системи державного управління у сфері економічної безпеки (системи ДУЕБ).

Визначальне місце в процесі державного управління у сфері економічної безпеки належить подіям, явищам, процесам та іншим чинникам, які генерують виклики та загрози реалізації національним інтересам в економічній сфері, тобто значною мірою формують середовище їх реалізації, що зумовлює необхідність включення до моделі, як окремого елемента, відповідного блоку. З огляду на викладене вище, на рисунку 1 наведено модель системи державного управління у сфері економічної безпеки.

Окремо варто акцентувати увагу на тому, що в цій моделі підсистема пошуку оптимальних управлінських рішень є системою опрацювання інформації передусім в інтересах суб'єктів забезпечення економічної безпеки стратегічного рівня управління. З огляду на це, вказана інформація має відповідати таким вимогам як: адекватність (відповідність реальним процесам та об'єктам), релевантність (відповідність тим завданням, для вирішення яких вона призначена), правильність (відповідність способу вираження інформації її змісту), точність (відображення відповідних явищ з мінімальним спотворенням), актуальність або своєчасність, деталізованість інформації [1; 10]. Тому доцільним є використання у вказаній підсистемі концептуальної моделі інформаційного супроводження процесу розробки та прийняття управлінського рішення щодо забезпечення національної безпеки, обґрунтованої Г. Ситником [5, с. 390], оскільки вона відображає взаємообумовлені управлінські дії, об'єднані в єдиній системі та передбачає чітку послідовність (етапи) обробки інформації: блок даних — блок ситуації — блок прогнозування та формування цілей — блок вибору.

У цьому випадку призначення блоку даних є прийом інформації від підсистеми моніторингу загроз, її систематизація, отримання інформації що відображає стан і тенденції розвитку об'єкта управління, як наслідок, прийнятих державно-управлінських рішень, а також її перевірка на відповідність найважливішим властивостям інформації. Блок ситуації передбачає оцінку достатності інформації, яка описує стан реалізації національних інтересів в економічній сфері, з урахуванням впливу зовнішнього середовища на об'єкт управління. Власне кажучи, сукупність перших двох блоків є ситуаційною частиною моделі, оскільки вони містять інформацію, яка описує ситуацію про об'єкти економічної безпеки на певний момент часу. Результатом функціонування ситуаційної частини моделі є просування інформації у напрямку формування державно-управлінських рішень чи у напрямі підсистеми моніторингу загроз у разі виникнення необхідності щодо подолання недостатності та невизначеності інформації стосовно викликів та загроз економічній безпеці.

Призначенням блоку прогнозування та формування цілей є виконання таких функцій:

— прогнозування, що дозволяє визначити майбутній стан об'єктів економічної безпеки, напрямок зміни їх характеристик, проаналізувати широкий спектр альтернативних можливостей реалізації національних економічних інтересів. Власне прогнозування необхідне для формування альтернатив при визначенні цілей,

завдань та заходів щодо реалізації вказаних інтересів. Зокрема в умовах ліберальної економіки прогнозування є важливим елементом з'ясування негативної дії ринкових механізмів та виявлення наслідків прийняття державно-управлінських рішень;

— формування цілей, що передбачає оцінку альтернатив і власне формування цілей щодо реалізації національних інтересів в економічній сфері, аналіз наявних засобів та інструментів досягнення цілей поставлених суб'єктами системи державного управління у сфері економічної безпеки, а також визначення на цій, основі завдань і заходів щодо забезпечення їх реалізації;

— оцінювання наслідків раніше прийнятих державно-управлінських рішень з метою можливого їх коригування та визначення нових завдань і заходів, у залежності від отриманих результатів. При цьому оцінка якості роботи передбачає здійснення безперервного процесу моніторингу, а також наявності критеріїв та відповідної методики, за допомогою якої має здійснюватися оцінювання результативності та ефективності функціонування системи державного управління у сфері економічної безпеки.

Блок вибору є останнім етапом формування державно-управлінського рішення, що передбачає вибір найкращого рішення з можливих варіантів з позицій найбільшої ефективності щодо забезпечення економічної безпеки. Власне останні два блоки, відображають етапи розробки проектів управлінських рішень та вибір оптимального із них у контексті реалізації національних економічних інтересів. Результатом діяльності цих блоків є управлінське рішення, що може бути представлено у вигляді певних керівних документів: законодавчого акту, концепції, доктрини, стратегії, програми, плану тощо, які за допомогою наявних у розпорядженні суб'єктів технологій, інструментів, засобів та ін. виконуються для того чи іншого впливу на об'єкти економічної безпеки.

Таким чином, кінцевим результатом діяльності підсистеми пошуку оптимального управлінського рішення є управлінське рішення, що може бути представлено у вигляді певних керівних документів, які водночас регулюють й організаційно-правові засади стратегічного планування, стратегічної організації, контролю та оцінювання ефективності державного управління у сфері економічної безпеки.

Основними нормативними документами в Україні, що визначають організаційно-правові засади стратегічного планування, стратегічного прогнозування та стратегічного контролю є Закон України "Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України", Закон України "Про державні цільові програми", Бюджетний кодекс України.

Виконаний аналіз основних нормативних положень щодо оцінювання ефективності державно-управлінських рішень у сфері економічної безпеки свідчить, що організаційно-методологічні засади оцінювання ефективності визначені саме в законодавстві щодо планування, бо основа закладається саме на цій стадії. Разом з тим, в нормативних актах головна увага зосереджена на визначенні організаційно-методологічних основ оцінювання ефективності виконання документів, спрямованих на середньо- та короткострокову перспективу. Що ж до організаційно-методологічних засад оцінювання ефективності дій та заходів спрямованих на досяг-



нення визначених цілей на кожному із етапів стратегічного управління, то вони відсутні.

Окремо варто відмітити деякі положення Закону України "Про державні цільові програми" [16], адже заходи, завдання та показники державних цільових програм враховуються під час складення проекту Державного бюджету України на відповідний рік, а також включаються до програм економічного і соціального розвитку областей, районів, міст на відповідний рік (спрямованих на розвиток окремих адміністративно-територіальних одиниць). Вказаний Закон визначає засади розроблення, затвердження та виконання державних цільових програм з метою сприяння реалізації державної політики на пріоритетних напрямках розвитку держави, окремих галузей економіки та адміністративно-територіальних одиниць; забезпечення концентрації фінансових, матеріально-технічних, інших ресурсів, виробничого та науково-технічного потенціалу, а також координації діяльності центральних і місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій для розв'язання найважливіших проблем.

При цьому у процесі розроблення та виконання державних цільових програм центральні органи виконавчої влади, зокрема Міністерство економічного розвитку і торгівлі, Міністерство фінансів, Міністерство соціальної політики, Міністерство освіти і науки наділені значним обсягом повноважень. Так, контроль за виконанням цільової програми здійснюється Кабінетом Міністрів України шляхом розгляду проміжних, щорічних, заключного звітів про результати виконання державної цільової програми та узагальненого висновку про кінцеві результати виконання програми, а також центральними органами виконавчої влади з метою підготовки пропозицій щодо подальшого виконання програм або її припинення. Разом з тим, аналіз виконання державних цільових програм, наприклад, за 2015 рік, свідчить, що із 38 державних цільових програм за 29 не здійснювався аналіз ефективності їх виконання; за 26 — порушено строк подання звітності; за 12 — не забезпечено збір звітної інформації за державними цільовими програмами від замовників та виконавців програм; 22 цільові програми не відповідають вимогам законодавства у сфері розробки та виконання державних цільових програм [15].

Для удосконалення організаційно-правових засад стратегічного управління, координації, контролю та оцінювання ефективності державно-управлінських рішень в 2011 році Міністерством економічного розвитку і торгівлі було розроблено законопроект "Про державне стратегічне планування" [13], який був прийнятий Верховною Радою України за основу та направлений в Комітет Верховної Ради України з економічної політики на доопрацювання для внесення його на розгляд у другому читанні. Важливими нормативно-правовими положеннями вказаного законопроекту є положення щодо формування цілісної системи державного стратегічного планування розвитку країни, який встановлює загальний порядок розроблення, схвалення, виконання, моніторингу, оцінювання та контролю державно-управлінських рішень у сфері стратегічного планування, критерії якого визначаються Кабінетом Міністрів України. Проте, як на наш погляд, суттєвим недоліком вказаного законопроекту є відсутність положень про оцінювання ефективності процесу стратегічного планування, тобто ефективності фор-

мування національних цілей, вибір альтернатив та власне вироблення управлінського рішення. Окрім того, вказаний законопроект так і залишився на стадії доопрацювання, хоча містить важливі нормативно-правові положення для підвищення ефективності системи державного управління у сфері економічної безпеки.

## ВИСНОВКИ

Процес прийняття того чи іншого управлінського рішення суб'єктами системи ДУЕБ може бути поділений на певне число етапів, на кожному з яких виконуються певні операції щодо опрацювання інформації, що й відображає запропонована нами модель системи ДУЕБ.

Модель системи ДУЕБ включає такі базові елементи: об'єкти економічної безпеки; національні інтереси в економічній сфері; підсистему моніторингу загроз економічній безпеці; підсистему нормативного забезпечення (правові норми); підсистему пошуку оптимального управлінського рішення суб'єктами системи ДУЕБ. При цьому зазначена модель дозволяє здійснювати поетапний пошук оптимального управлінського рішення суб'єктами вказаної системи шляхом опрацювання інформації, отриманої від підсистеми моніторингу загроз, прогнозування, формування цілей, оцінки альтернатив, оцінювання ефективності раніше прийнятих державно-управлінських рішень і корегування їх в разі необхідності, а також вибір найкращого рішення з можливих варіантів. Окрім того, зазначена модель також відображає тісний взаємозв'язок, взаємозумовленість та взаємодію усіх основних елементів процесу прийняття управлінських рішень щодо реалізації національних інтересів в економічній сфері, тобто ілюструє яким чином здійснюється регулювання інформаційного обміну між суб'єктами системи ДУЕБ та об'єктами управління.

На основі узагальнення та систематизації організаційно-правових засад стратегічного планування та прогнозування, оцінювання ефективності державно-управлінських рішень щодо реалізації національних інтересів в економічній сфері в Україні з'ясовано відсутність цілісної системи стратегічного планування та універсальної методики оцінювання ефективності системи ДУЕБ України, незважаючи на їх теоретичну та практичну значущість.

Перспективи подальших досліджень полягають у обґрунтуванні системи критеріїв оцінювання ефективності функціонування системи ДУЕБ України.

## Література:

1. Словник системного аналізу в державному управлінні: наук. вид. / Ю.П. Сурмін, Л.Г. Штика, В.Д. Бакуменко, Л.М. Гогіна; Нац. акад. держ. упр. при Президенті України, Ін-т пробл. держ. упр. та місц. самоврядування. — К.: НАДУ, 2007. — 146 с.
2. Стеценко І.В. Моделювання систем: навчальний посібник / І.В. Стеценко; М-во освіти і науки України, Черкас. держ. технол. ун-т. — Черкаси: ЧДТУ, 2010. — 399 с.
3. Базась М.Ф. Моделювання економічних процесів та прийняття управлінських рішень [Електронний ресурс] EZTUIR. Electronic Zhytomyr State Technological University Institutional Repositor / М.Ф.Базась, В.А.Старовойт, В.Є.Скорина. — Режим доступу: <http://eztuir.ztu.edu.ua/4589/1/33.pdf>

4. Борисенко О.П. Особливості моделювання управлінських процесів у державному регулюванні зовнішньоекономічної діяльності / О.П.Борисенко // Вісник АМСУ. Серія: "Державне управління". — 2014. — № 1 (10). — С. 27—33.

5. Глобальна та національна безпека: підручник / Авт. кол.: В.І. Абрамов, Г.П. Ситник, В.Ф. Смолянчук; за заг. ред. Г.П. Ситника. — Київ: НАДУ, 2016. — 784 с.

6. Ситник Г.П. Державне управління національною безпекою України: монографія / Г.П. Ситник. — К.: Вид-во НАДУ, 2004. — 408 с.

7. Котковський В.Р. Державне регулювання економічної безпеки в Україні: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 "Механізми державного управління" / В.Р. Котковський; Гуманітарний ун-т "Запорізький ін-т держ. та муніципального управління" — Запоріжжя, 2007. — 20 с.

8. Томашкова К.Т. Механізми державного управління економічною безпекою особистості: дис... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / Томашова К.Т.; Донецьк, держ. унів. упр. — Донецьк, 2009. — 216 с.

9. Вітлінський В.В. Моделювання економіки: навч. посібник / В.В. Вітлінський. — К.: КНЕУ, 2003. — 408 с.

10. Сурмін Ю.П. Модель системи / Ю.П. Сурмін // Енциклопедичний словник з державного управління / Уклад.: Ю.П. Сурмін, В.Д. Бакуменко, А.М. Михненко та ін.; за ред. Ю.В. Ковбасюка, В.П. Трощинського, Ю.П. Сурміна. — К.: НАДУ, 2010. — 450 с.

11. Бакуменко В.Д. Формування державно-управлінських рішень: проблеми теорії, методології, практики: монографія / В.Д. Бакуменко. — К.: Вид-во УАДУ, 2000. — 328 с.

12. Бакуменко В.Д. Державне управління / В.Д. Бакуменко // Енциклопедичний словник з державного управління / Уклад.: Ю.П. Сурмін, В.Д. Бакуменко, А.М. Михненко та ін.; за ред. Ю.В. Ковбасюка, В.П. Трощинського, Ю.П. Сурміна. — К.: НАДУ, 2010. — С. 150.

13. Про державне стратегічне планування: проект Закону України від 3 листопада 2011 р. № 9407 [Електронний ресурс] Верховна Рада України. — Режим доступу: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=41685&pf35401=209840>

14. Семенченко А.І. Методологія стратегічного планування у сфері державного управління забезпеченням національної безпеки України: монографія / А.І. Семенченко. — К.: НАДУ, 2008. — 425 с.

15. Стан виконання державних цільових програм у 2015 році [Електронний ресурс] Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. — Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/Documents/Download?id=526e8758-3bdf-4e9d-ad35-aef2da78dd5f>

16. Про державні цільові програми: закон України від 18 березня 2004 р. № 1621-IV [Електронний ресурс] Верховна Рада України. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1621-15>

## References:

1. Surmin, Yu. P. Shtyka, L. H. Bakumenko, V. D. and Hohina L. M. (2007), Slovyk systemnoho analizu v derzhavnomu upravlinni [System analysis dictionary in the field of public administration], NADU, Kyiv, Ukraine.

2. Stetsenko, I.V. (2010), Modeliuvannia system [Modeling of systems], Cherkas. derzh. tekhnol. un-t., Cherkasy, Ukraine.

3. Bazas', M.F. Starovojt, V.A. and Skoryna, V.Ye. (2009), "Modeling of economic processes and management decisions", EZTUIR. Electronic Zhytomyr State Technological University Institutional Repositor, [Online], available at: <http://eztuir.ztu.edu.ua/4589/1/33.pdf> (Accessed 24 July 2016).

4. Borysenko, O.P. (2014), "Features of modeling of management processes in the state regulation of foreign economic activity", Visnyk AMSU. Seria: "Derzhavne upravlinnia", vol. 1 (10), pp. 27—33.

5. Abramov, V.I. Sytnyk, H.P. and Smolianiuk, V.F. (2016), Hlobal'na ta natsional'na bezpeka [Global and national security], NADU, Kyiv, Ukraine.

6. Sytnyk, H.P. (2004), Derzhavne upravlinnia natsional'noiu bezpekoiu Ukrainy [Public administration for national security in Ukraine], NADU, Kyiv, Ukraine.

7. Kotkovs'kyj, V.R. (2007), "Derzhavne rehuliuвання ekonomichnoi bezpeky v Ukraini", Abstract of Ph.D Dissertation, Public administration, Humanitarian University "Zaporizhzhya Institute of state and municipal management", Zaporizhzhia, Ukraine.

8. Tomashkova, K.T. (2009), Mekhanizmy derzhavnoho upravlinnia ekonomichnoiu bezpekoiu osobystosti, Abstract of Ph.D Dissertation, Public administration, Donets. derzh. univ. upr., Donets'k, Ukraine.

9. Vitlins'kyj, V.V. (2003) Modeliuvannia ekonomiky [Modeling of economy], KNEU, Kyiv, Ukraine.

10. Surmin, Yu.P. (2010), "The model of the system" Entsiklopedychnyj slovnyk z derzhavnoho upravlinnia [Encyclopedic dictionary of public administration], NADU, Kyiv, Ukraine.

11. Bakumenko, V. D. (2000), Formuvannia derzhavno-upravlins'kykh rishen': problemy teorii, metodolohii, praktyky [The formation of public administration decisions: issues of theory, methodology, practice], NADU, Kyiv, Ukraine.

12. Bakumenko, V. D. (2010), "Public administration", Entsiklopedychnyj slovnyk z derzhavnoho upravlinnia [Encyclopedic dictionary of public administration], NADU, Kyiv, Ukraine.

13. The Verkhovna Rada of Ukraine (2011), The draft Law of Ukraine "On state strategic planning", available at: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=41685&pf35401=209840>. (Accessed 24 July 2016).

14. Semenchenko, A.I. (2008), Metodolohiia stratehichnoho planuvannia u sferi derzhavnoho upravlinnia zabezpechenniam natsional'noi bezpeky Ukrainy [Methodology of strategic planning in the area of public administration for national security in Ukraine], NADU, Kyiv, Ukraine.

15. The ministry of economic development and trade of Ukraine (2015), "Status of implementation of the state target programs in 2015", available at: <http://www.me.gov.ua/Documents/Download?id=526e8758-3bdf-4e9d-ad35-aef2da78dd5f> (Accessed 24 July 2016).

16. The Verkhovna Rada of Ukraine (2004), The Law of Ukraine "On the state target programs", available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1621-15> (Accessed 24 July 2016).

*Стаття надійшла до редакції 25.07.2016 р.*